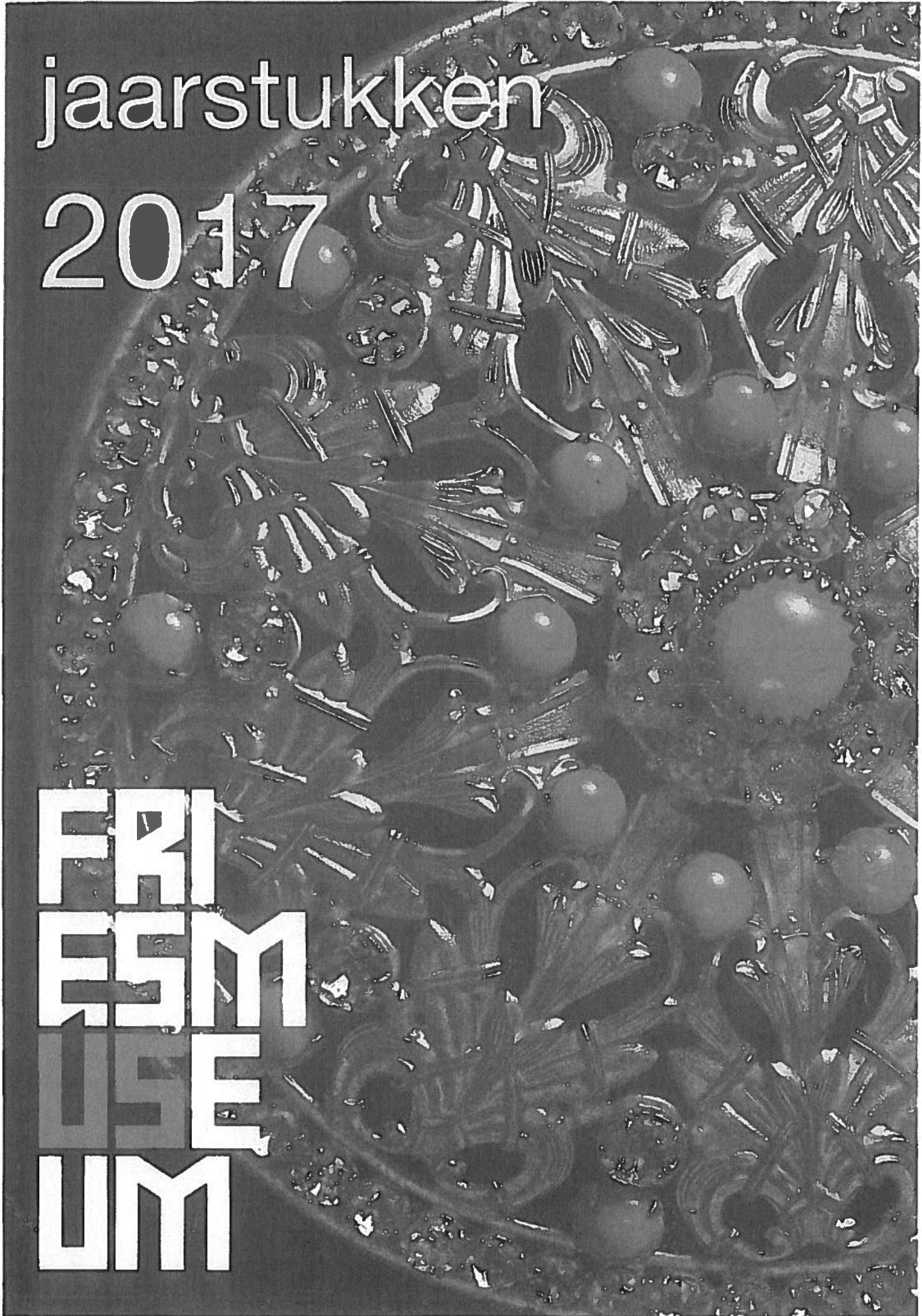

jaarstukken

2017

FRI
ESM
USE
UM

JAARstukken 2017

STICHTING HET FRIES MUSEUM

Stichting Het Fries Museum

Bezoekadres Wilhelminaplein 92
8911 BS Leeuwarden

Postadres Postbus 1239
8900 CE Leeuwarden

Telefoon 058 - 255 55 00

Internet www.friesmuseum.nl
E-mail info@friesmuseum.nl

INHOUDSOPGAVE

Bericht van de Raad van Toezicht	4
1 Jaarverslag	
1.1 Algemeen	6
1.2 Verslag van het bestuur	9
1.3 Exploitatieresultaat	14
1.4 Begroting 2018	16
2 Jaarrekening	
2.1 Balans per 31 december 2017	18
2.2 Exploitatierkening over 2017	20
2.3 Kasstroomoverzicht over 2017	21
2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	22
2.5 Toelichting op de balans	25
2.6 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	33
2.7 Toelichting op de exploitatierkening	34
2.8 Verbonden partijen	43
3 Overige gegevens	
3.1 Resultaatbestemming	45
3.2 Vaststellen jaarrekening	46
3.3 Gebeurtenissen na balansdatum	47
3.4 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	48
Bijlagen	
1 Overzicht nevenactiviteiten Raad van Toezicht en Directie	49
2 Kengetallen 2018	51
3 Aankopen 2017	52

BERICHT VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

Jaarrekening

De door de directie opgestelde jaarrekening over het boekjaar 2017 van Stichting Het Fries Museum is conform de statuten door de accountants gecontroleerd en van een goedkeurende verklaring voorzien. De controle is uitgevoerd door de accountant van de Hofsteenge Zeeman Groep. De controleverklaring is opgenomen onder de overige gegevens.

Het bestuur heeft de jaarrekening vastgesteld en deze ter beoordeling en goedkeuring aan de raad van toezicht voorgelegd. De jaarrekening gaat vergezeld van het verslag van bevindingen van de accountant.

Toezicht

In het verslagjaar is de raad van toezicht viermaal met het bestuur in vergadering bijeengekomen. Daarnaast is tussentijds overleg gevoerd tussen individuele leden van de raad van toezicht en het bestuur

In deze vergaderingen zijn de jaarstukken 2016 en de begroting 2018 vastgesteld en wordt de uitvoering van het beleid gevolgd.

In 2017 heeft de raad van toezicht een nieuwe voorzitter gezocht. Als eerste stap is de profielschets van de raad van toezicht geactualiseerd. Onder punt zes van de toepassing van de Governance Code Cultuur is opgenomen: "Vacatures voor de RvT worden in principe openbaar gepubliceerd;". In dit geval vond de voltallige raad van toezicht de mogelijke beschikbaarheid van de heer J.J. Apotheker na zijn burgemeesterschap in Súdwest-Fryslân (dat eindigde per 1-1-2018) een unieke kans die niet mocht worden gemist. Hierop heeft de raad van toezicht op 20 maart 2017 beslist om hem uit te nodigen voor een gesprek met de huidige voorzitter en de vicevoorzitter. De positieve respons van de heer Apotheker en het akkoord van de raad van toezicht in de vergadering van 11 september 2017 maakte een verdere open procedure overbodig. De raad van toezicht heeft in deze beslissing dus het 'pas toe of leg uit' principe gehanteerd.

In 2017 zijn tevens in de raad van toezicht besproken: integrale risicoanalyse, financiële risicoanalyse en beoordeling reserves, bestemming toekomstige resultaten, frauderisico-analyse, management letter en reactie bestuur, investering zakelijke markt, organisatie- & personeelsplan 2017-2024, zelfevaluatie raad van toezicht met aandacht voor verbeterpunten, vernieuwing profielschets raad van toezicht. Daarnaast staat periodiek ingepland: ingekomen stukken, kwartaalrapportages, terugkoppeling ondernemingsraad en werkdruk, functionering bestuur en raad, nevenfuncties leden bestuur en raad van toezicht.

Leeuwarden, 26 maart 2018.

Raad van toezicht:

Dhr. drs. K.J. Storm, voorzitter

Mw. H.C. Alberdingk Thijm

Dhr. prof. dr. R.E.O. Ekkart

Dhr. R. Mulder

Mw. L. Vos MSM

Dhr. drs. C. Groeneveld

Dhr. ir. J.W.G. Vernooij

Mw. mr. D. Kingma

1 JAARVERSLAG 2017

1.1 ALGEMEEN

Oprichting

Stichting Het Fries Museum is opgericht op 30 december 1969 en is gevestigd aan het Wilhelminaplein 92, 8911 BS te Leeuwarden. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Friesland in het stichtingenregister onder nummer 41001215.

Statutaire doelstelling

Stichting Het Fries Museum heeft ten doel:

- het inrichten en exploiteren van musea, in het bijzonder de musea voorheen in beheer bij de vereniging Het Fries Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde gevestigd te Leeuwarden, waarvan in het bijzonder te noemen het museum "Het Fries Museum" te Leeuwarden, van welk museum deel uitmaakt de afdeling Verzetsmuseum, met betrekking tot de geschiedenis van het verzet in de Tweede Wereldoorlog;
- en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Het vermogen van de stichting wordt gevormd door:

- subsidies, bijdragen, retributies en donaties;
- schenkingen, erfstellingen en legaten;
- alle andere verkrijgingen en baten.

Missie

Het Fries Museum vergroot de waardering voor kunst en geschiedenis van en in Friesland. Bewoners en bezoekers worden op een persoonlijke en dynamische manier betrokken bij de authentieke cultuur van Friesland in de wereld van vandaag en morgen.

Governance

De bestuurlijke organisatie van het Fries Museum werkt volgens een model met een bestuur en een raad van toezicht. De raad van toezicht is toezichthouder en toetst het algemene beleid en de strategie, volgt de uitvoering daarvan en keurt de door externe accountant gecontroleerde jaarrekeningen goed. Deze laatste wordt gepresenteerd in een meerjarenperspectief. Het bestuur wordt gevormd door de directeur-bestuurder. De raad adviseert het bestuur en ondersteunt waar nodig bij het leggen en onderhouden van externe contacten. Ook keurt zij bijzondere investeringen en leningen goed en benoemt, beoordeelt en ontslaat het bestuur. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor alle aspecten van beleid, zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch.

De Governance Code Cultuur wordt volledig toegepast:

- Het Fries Museum is zich bewust van de Governance Code Cultuur. Het volgt de ontwikkeling van de Code.
- Het besturingsmodel bestuur-toezicht is een bewust keuze, die eenduidig wordt gevolgd. De raad van toezicht is verbonden aan de overkoepelende stichting Beheer Fries Museum en Keramiekmuseum Het Prinsessehof. Alle personeelsleden, inclusief de directeur-bestuurder, hebben een contract met de stichting Het Fries Museum of Keramiekmuseum Het Prinsessehof.
- De verhouding tussen bestuur en organisatie is vastgelegd in een bestuursreglement;
- De rechtspositie en de bevoegdheden van de raad van toezicht zijn beschreven in de statuten van de stichtingen. Alle toezichtfuncties zijn onbezoldigd;
- De samenstelling van de raad van toezicht gebeurt op basis van een profielschets, dat aandacht besteedt aan de deskundigheid, de diversiteit en de onafhankelijkheid van de raad. Er is eveneens een rooster van aftreden;
- In de regel verrichten leden van de raad van toezicht geen uitvoerende taken voor de organisatie. Zo dat wel het geval is, wordt over de invulling van de werkzaamheden en de vergoeding in verhouding tot de functie van toezichthouder vooraf in de raad een besluit genomen;
- Te allen tijde vermijden toezichthouders belangverstrengeling tussen hun andere bezoldigde en

- onbezoldigde functies en hun functie in de raad van toezicht;
- De raad houdt toezicht op het behoorlijke bestuur van de organisatie, met aandacht voor inhoudelijk beleid, financieel beleid, risicobeheer, interne procedures en externe controle door een onafhankelijke accountant;
- Verantwoording wordt aan overheden en fondsen afgelegd via door accountants gecontroleerde en goedgekeurde jaarrekening en jaarverslag. De raad voert ook functioneringsgesprekken met de directeur-bestuurder.

Samenstelling bestuur

Het bestuur van stichting Het Fries Museum wordt gevormd door stichting Beheer Fries Museum en Keramiemuseum Het Prinsessehof. Deze stichting kent de volgende samenstelling van het bestuur: de heer K.J.R. Callens, directeur-bestuurder

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor alle aspecten van beleid: zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch.

Toezicht

In het verslagjaar is viermaal een vergadering van de raad van toezicht geweest. Voor de vergaderingen van de raad van toezicht is er een voorbereidend overleg tussen de voorzitter van de raad en het bestuur. Daarnaast is tussentijds overleg gevoerd tussen de voorzitter van de raad van toezicht en het bestuur en op onderdelen tussen portefeuillehouders van de raad van toezicht en het bestuur.

In 2017 heeft de raad van toezicht een nieuwe voorzitter gezocht. Als eerste stap is de profielschets van de raad van toezicht geactualiseerd. Onder punt zes van de toepassing van de Governance Code Cultuur is opgenomen: "Vacatures voor de RvT worden in principe openbaar gepubliceerd;". In dit geval vond de voltallige raad van toezicht de mogelijke beschikbaarheid van de heer J.J. Apotheker na zijn burgemeesterschap in Súdwest-Fryslân (dat eindigde per 1-1-2018) een unieke kans die niet mocht worden gemist. Hierop heeft de raad van toezicht op 20 maart 2017 beslist om hem uit te nodigen voor een gesprek met de huidige voorzitter en de vicevoorzitter. De positieve respons van de heer Apotheker en het akkoord van de raad van toezicht in de vergadering van 11 september 2017 maakte een verdere open procedure overbodig. De raad van toezicht heeft in deze beslissing dus het 'pas toe of leg uit' principe gehanteerd.

In 2017 vond een zelfevaluatie plaats en werd een nieuwe profielschets van de raad van toezicht opgesteld. In de vergaderingen van de raad van toezicht zijn de jaarstukken 2016 en de begroting 2018 beoordeeld en goedgekeurd. De raad volgt de uitvoering van het beleid zoals vastgesteld in het beleidsplan 2017-2020. Er wordt een kwartaalrapportage verstrekt aan de raad van de activiteiten en de raad ontvangt deelbeleidsplannen.

Samenstelling raad van toezicht inclusief data van aan- en aftreden:

Raad van toezicht			
Stichting Beheer Fries Museum/Keramiemuseum Prinsessehof			
<u>Rooster van aftreden</u>			
Naam	Termijn	Aantreden	Einde termijn
De heer drs. K.J. Storm (vz)	1ste	mrt-14	mrt-18
Mevrouw L. Vos MSM	1ste	mrt-15	mrt-19
Mevrouw H.C. Alberdingk Thijm	3de	okt-07	okt-19
De heer R. Mulder	3de	sep-09	sep-21
De heer prof. dr. R.E.O. Ekkart	2de	dec-13	dec-21
De heer drs. C. Groeneveld	1ste	mrt-15	mrt-19
De heer ir. J.W.G. Vernooij	1ste	mrt-16	mrt-20
Mevr. mr. D. Kingma	1ste	mrt-16	mrt-20

Statutair worden de leden voor ten hoogste 4 jaar benoemd en zijn na afloop van een zittingsperiode tweemaal herbenoembaar. De raad van toezicht bestaat uit tenminste 5 en ten hoogste 9 leden.

Subsidiëring Provincie Fryslân

De belangrijkste subsidieverstrekker van Stichting Het Fries Museum is de provincie Fryslân. Op grond van een jaarlijks in te dienen productplan en productbegroting kent de provincie een beschikking tot verlening van budgetsubsidie toe. In deze beschikking wordt ook de periode genoemd waarvoor de provincie voornemens is de budgetsubsidie toe te kennen. Op basis van de Algemene Wet Bestuursrecht is het niet meer mogelijk meerjarige subsidieovereenkomsten af te sluiten.

Vrijstelling successie- en schenkingsrecht

Op grond van artikel 32, eerste lid, onderdeel 3 en artikel 33, eerste lid, onderdeel 4 van de Successiewet 1956 zijn verkrijgingen door gerangschikte algemeen nut instellingen, waaronder Stichting Het Fries Museum, geheel vrijgesteld van successie- en schenkingsrecht. Met ingang van 1 januari 2008 wordt Stichting Het Fries Museum door de belastingdienst middels een beschikking formeel aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling.

Controleverklaring

De jaarrekening 2017 van Stichting Het Fries Museum is door de accountant van de Hofsteenge Zeeman Groep gecontroleerd en door hen voorzien van een goedkeurende controleverklaring.

1.2 VERSLAG VAN HET BESTUUR

2017 was voor het Fries Museum weer een bijzonder vruchtbaar jaar, voor en achter de schermen. Voor de schermen werd de prestatieafspraken om 100.000 bezoekers te halen 43% overtroffen met in totaal 143.035 bezoekers. Dit resultaat is te danken aan de laatste maand van *Alma-Tadema* en de opening van *Mata Hari* half oktober. Met de eerste tentoonstelling is het Fries Museum inmiddels finalist voor de Global Fine Art Awards, met de herdenking van de 100ste sterfdag van Margaretha Zelle alias Mata Hari haalde het museum wereldwijd de pers.

Midden februari organiseerde het museum samen met Omrin een publiekscampagne met de kinderdirectie om de innovatieve familietentoonstelling *Rijk van rotzooi* te promoten, die het hele jaar te bezoeken was. De vaste opstelling *Ferhaal fan Fryslân* kreeg dankzij de BankGiro Loterij Museumprijs 2015 een update, zodat het museum nog beter een interactieve en meertalige inleiding is voor wie Friesland bezoekt. Met de textieltentoonstelling *Sits – Katoen in bloei* belichtte het museum een bijzonder deel van de collectie met roots in India en hedendaagse creaties vanuit de voortdurende Nederlands-Indische samenwerking met de Textiel Factorij. Die tentoonstelling was ook het decor voor een uitzending van *Tussen kunst en kitsch*.

Met de tentoonstelling *Beladen landschap*, een samenwerking tussen de conservator hedendaagse kunst en het Fries Verzetsmuseum toonde het museum dat zijn focus op identiteit en ruimte vanuit het Friese DNA een eigen, artistiek waardevolle, internationale en actuele lading kan krijgen. De blik op Friesland werd verder opgefrist door de hedendaagse presentaties met werk van Dolph Kessler en Eric Giraudet de Boudemange. Tegelijk had het museum aandacht voor zijn nationaal toonaangevende collectie van steendrukker Rento Brattinga in de tentoonstelling *Druk met kunst*. Op het einde van het jaar was het Fries Museum nog de locatie van *Tien topstukken on tour* uit de collecties van het Rijksmuseum, Van Gogh Museum, Mauritshuis en Kröller Müller Museum en van de uitreiking en de presentatie van de Gerrit Bennerprijs 2017, uitgereikt aan Pedro Bakker, en van de winnaar en nominaties van de Abe Bonnemaprijs 2017.

Achter de schermen werd een belangrijk deel van het resultaat van 2016 ingezet voor de collectietaak. Zo werd de collectie in het nieuwe Kolleksjesintrum Fryslân (KSF) verder uitgepakt, wat met het reguliere werkingsbudget van 30.000 euro onmogelijk zou zijn geweest. Het Fries Museum financiert eveneens de depotbeheerder die in het KSF ook de andere provinciale gebruikers faciliteert. Tegelijk werd verder ontzamd en de verhuizing van resterende collecties van het externe depot naar het KSF voorbereid. Binnen het Deltaplan Digitalisering werd met een financieel beperkte bijdrage een maximaal aantal tekeningen en prenten gedigitaliseerd. Samen met Tresoar en de Museumfederatie Fryslân werkt het Fries Museum ook volop aan de publieke ontsluiting van het gekoppelde erfgoed.

In 2017 werden de volgende grote projecten in het kader van Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018 uitgewerkt: *Escher op reis* en ook *Rembrandt & Saskia – Liefde en trouw in de Gouden Eeuw*, waarmee het Fries Museum einde november 2018 LF2018 zal heropenen. Twee extra marketeers werden aangetrokken om in 2018 nog meer (inter)nationaal publiek te bereiken. De capaciteit voor winkelmanagement en fondsenwerving werden uitgebreid om nog meer eigen inkomsten te genereren. Tegelijk kon het museum ook op eigen kracht inhoudelijke en financiële besluiten nemen over het programma van 2019, waarvan de grote projecten al zijn opgestart. Met integraal risicomangement en een organisatie- & personeelsplan zette de organisatie kwalitatieve stappen richting de toekomst.

Einde 2017 zette het Fries Museum zich in de voorbereiding van de herijking van het culturele veld in Friesland in voor een slimme en innovatieve aanpak om nieuwe disciplines en nieuwe spelers volop kansen te bieden en tegelijk essentiële basisinstellingen een passende financiering te bezorgen.

Onze dank gaat uit naar de regionale en landelijke fondsen voor hun onmisbare steun en bijdragen aan projecten en tentoonstellingen. De BankGiroLoterij is een van de belangrijkste partners vanwege hun jaarlijkse bijdrage. De Aegon heeft zich als sponsor 2 jaar verbonden aan het museum.

Collecties

Aanwinsten

Het Fries Museum heeft in 2017 belangrijke verwervingen gedaan. We lichten daar twee hoogtepunten uit:

- Er is een belangrijk schilderij van de Friese 'zeeschilder' Wigerus Vitringa verworven: een kalme zee met een spiegeljacht, rond 1700. Dit werk is een heel goede aanvulling op de collectie van het Fries Museum.
- Nog een bijzondere verwerving betreft een reeks objecten die direct aan Margaretha Zelle/Mata Hari gerelateerd zijn. Op een veiling die veel aandacht trok in de media, heeft het museum tientallen voorwerpen kunnen verwerven die direct getoond konden worden op de Mata Hari-tentoonstelling. De

meeste indruk maakten daar de rammelaars en servetringen van haar kinderen en de broche die zij in 1917 kort voor haar arrestatie heeft meegegeven aan een Duitse officier.

Kolleksjesintrum en verhuizing collecties

Het normale museaal beheer in het KSF treedt geleidelijk meer in werking. De bezetting en toegankelijkheid is in 2017 beter georganiseerd door de depotbeheerder en de vijf deelnemende instellingen.

Na de verhuizing vanuit de oude depots naar het KSF (2016) was een aanzienlijk deel van de collectie van het Fries Museum door gebrek aan menskracht nog niet uitgepakt en goed ingeruimd. Het Fries Museum heeft extra middelen ingezet om deze achterstand snel in te lopen. Deze forse operatie zal naar verwachting in het derde kwartaal van 2018 worden afgerond.

Ontzamelproject

Een pilot-project voor ontzaming in 2016 maakte duidelijk dat het collectiearchief momenteel onvoldoende toegankelijk is voor herkomstonderzoek. Kennis over de herkomst en de eigendomssituatie is noodzakelijk om objecten te mogen ontzamen (handelingsmandaat, volgens de landelijke Leidraad Afstoting Museale Objecten, LAMO). Verdere digitalisering van het collectiearchief heeft daarom de hoogste prioriteit gekregen. Het in de Kwaliteitsslag van 2014 uitgedunde team team Beheer, Behoud & Kennismanagement heeft de digitalisering zelf ter hand genomen, ondersteund door vrijwilligers. Alle inventarisboeken zijn inmiddels gedigitaliseerd. De inventariskaarten en het bestuursarchief bevatten ook veel belangrijke informatie. Voor de digitalisering hiervan is een plan in ontwikkeling. Alle gedigitaliseerde bronnen worden aan de database gekoppeld.

Verder is de methodiek van collectiewaardering uitgewerkt en met succes op de collectie vlaggen, vaandels en wimpels toegepast. Nu kan het Fries museum zich met vertrouwen gaan toeleggen op het waarderen en ontzamen van de omvangrijke collectie grote voorwerpen. Daarmee ontstaat voldoende ruimte in de depots om de inhuizing in het KSF de komende jaren af te ronden.

Deltaplan Digitalisering

In het kader van het provinciale Deltaplan Digitalisering is grote vooruitgang geboekt met de digitalisering van prenten, tekeningen en schilderijen. In de loop van 2017 is daardoor de digitaliseringsgraad van de collectie gestegen van 35,9 naar 65,2%. Helaas bleken de financiële middelen voor het Deltaplan eerder uitgeput dan verwacht. De geplande voortzetting met o.a. 3D-scans van de belangrijke textielcollectie van het museum moest daardoor worden afgeblazen.

Collectieverzekering

Om de collectieverzekering van het museum verantwoord en financieel haalbaar te houden, zijn in 2014 met een aantal collectie-eigenaren, onder wie de Provinsje Fryslân, het Koninklijk Fries Genootschap, de gemeente Leeuwarden en de Ottema-Kingma Stichting gesprekken begonnen om in gezamenlijkheid te komen tot een nieuw beheermodel, gebaseerd op adviezen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De gesprekken met de collectie-eigenaren zijn in 2016 en 2017 voortgezet, waarbij blijkt dat het vertrouwen bij de collectie-eigenaren in een dergelijk opzet groeit. Zolang er nog veel collectieverplaatsingen zijn (door het inruimen in het KSF en het project rond collectiewaardering/ontzaming, is afgesproken om de lopende verzekeringen aan te houden.

Werkzaamheden 2017

De medewerkers van de afdeling hebben voornamelijk volgens plan hun medewerking verleend aan de registratie van nieuwe aanwinsten en aan de op- en afbouw van tijdelijke tentoonstellingen en het terugdringen van registratieachterstanden.

De verhuizings- en ontzamelingsprojecten worden voornamelijk uitgevoerd door vrijwilligers en tijdelijke medewerkers die door het Fries Museum zelf worden gefinancierd.

Publiek en presentaties

Het Fries Museum in Leeuwarden heeft een zeer succesvol jaar achter de rug. 143.035 mensen bezochten het museum in 2017, veel meer dan de beoogde 100.000. Het hoge bezoekerscijfer is te danken aan de grote tentoonstellingen die het museum organiseert in het kader van Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018. Publiekslieveling *Alma-Tadema, klassieke verleiding* (beoordeeld met een 8,6) was te zien van

1 oktober 2016 tot en met 7 februari 2017 en werd in vier maanden tijd 158.000 keer bezocht (waarvan 54.400 keer in 2017). *Mata Hari: de mythe en het meisje* opende op 14 oktober 2017. De tentoonstelling over de Friese *femme fatale* trok tot nu toe meer dan 37.000 bezoekers en staat nog tot en met 2 april 2018. Het museum bereidt volop de grote tentoonstellingen in 2018 voor: *Phantom Limb: Art Beyond Escher*, *Escher op reis* en *Rembrandt & Saskia: liefde en trouw in de Gouden Eeuw*. Er werden in 2017 meer dan 1800 artikelen over het museum gepubliceerd in gedrukte media, met een gezamenlijke advertentiewaarde van €3.630.213.

Nieuwe tentoonstelling	periode
<i>Beladen landschap: van Kiefer tot Ristelhueber</i>	4 februari t/m 5 juni 2017
<i>Sits, katoen in bloei</i>	11 maart t/m 10 september 2017
<i>Euarda</i>	11 maart t/m 1 oktober 2017
<i>Eric Giraudet de Boudemange: the story of water, milk and peewit eggs</i>	1 juli t/m 31 december 2017
<i>Dolph Kessler: topografische observaties</i>	1 juli t/m 8 oktober 2017
<i>Druk met kunst: 40 jaar steendrukker Rento Brattinga</i>	1 juli t/m 8 oktober 2017
<i>Mata Hari: de mythe en het meisje</i>	14 oktober 2017 t/m 2 april 2018
<i>Aanwinsten: Martin en Inge Riebeek en Pietsjanke Fokkema</i>	4 november t/m 31 december 2017
<i>Gerrit Bennerprijs: Pedro Bakker</i>	4 november t/m 31 december 2017
<i>Tien topstukken on tour: voor Nederland verworven dankzij de BankGiro Loterij</i>	4 november t/m 26 november 2017
<i>Esther Kokmeijer: Becoming Waves</i>	5 december 2017 t/m 14 januari 2018
<i>Us Kubus</i>	20 december 2017 t/m 6 januari 2019

Alma-Tadema, klassieke verleiding

In de binnen- en buitenlandse media was er volop aandacht voor *Alma-Tadema, klassieke verleiding*, over een van de meest succesvolle schilders van de 19de eeuw. Het NOS Journaal besteedde viermaal aandacht aan de expositie. *De Volkskrant* noemde haar 'magnifiek', *The Guardian* vond haar 'epic', terwijl het Italiaanse *La Stampa* 'magistrale' gebruikte. *The Huffington Post* noemde de tentoonstelling 'dazzling'. De totale mediawaarde van *Alma-Tadema, klassieke verleiding* was ruim € 4,2 miljoen. Ook in Wenen en Londen heeft de tentoonstelling waardering van bezoekers en lovende kritieken gekregen. Na Leeuwarden was de tentoonstelling aansluitend te zien in het Belvedere in Wenen en trok daar 95.095 bezoekers. De derde en laatste laatste venue was Leighton House Museum in Londen. In dit kleine maar toonaangevende museum, in het voormalige woonhuis-atelier van de schilder Frederic Leighton, kwamen 34.000 bezoekers kijken. *Alma-Tadema, klassieke verleiding* is finalist voor de 2017 Global Fine Art Awards (GFAA) in de categorie 'Best Impressionist and Modern - Solo Artist'. In 2015 won de tentoonstelling al de tweejaarlijkse Turing Toekenning voor het beste tentoonstellingsplan van een Nederlands museum. Ook werd de marketingcampagne genomineerd voor de Cultuurmarketing Awards 2017.

Mata Hari: de mythe en het meisje

Precies honderd jaar na haar dood opende het Fries Museum een grote tentoonstelling over Mata Hari. In de eerste twee-en-een-halve maand maakten 37.000 mensen kennis met het meisje achter de mythe. De tentoonstelling werd door *NRC* beoordeeld met vier sterren en kreeg veel internationale aandacht. Onder meer *The New York Times*, *The Washington Post*, *The Guardian*, *El Pais* en de *BBC* besteedden aandacht aan de expositie naar aanleiding van de 100ste sterfdatum van Margaretha Zelle.

Tentoonstellingen

Het Fries Museum opende in 2017 twaalf grotere en kleinere tentoonstellingen. *Sits, katoen in bloei*, over het geblomde, handbeschilderde katoen uit India, was populair bij het publiek en werd beoordeeld met een 8,4. Het Fries Verzetsmuseum schenkt permanent aandacht aan de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust. De hedendaagse kunstexpositie *Beladen Landschap* voegde een bijzondere dimensie toe aan dit verhaal. Er waren daarnaast nog zes kleinere presentaties met hedendaagse kunstenaars uit Friesland maar ook ver daarbuiten. De vaste tentoonstelling *Ferhaal fan Fryslân* kreeg een opfrisbeurt en werd op 1 april heropend. Het verhaal van Friesland is nu voor iedereen te ontdekken op zijn eigen mobiele telefoon middels

een gratis audiotour.

Economische waarde

Uit onderzoek blijkt dat 71% van de museumbezoekers afkomstig was van buiten de provincie (maar wel uit Nederland). Van hen kwam 60% speciaal voor het museum naar Friesland. Gemiddeld spendeerden zij 67 euro in de stad en de provincie. Dit betekent dat het Fries Museum in 2017 61.770 extra bezoekers naar Friesland trok en zo zorgde voor een kapitaalinjectie van € 4.138.590 in de lokale en regionale economie. Bovendien bleef bijna 26% van deze bezoekers gemiddeld 1,6 nachten slapen. Zo zorgde het museum voor meer dan 25.600 overnachtingen in Friesland in 2017.

Educatie

Het uitgebreide educatieaanbod zorgde in 2017 voor meer dan 12.500 schoolbezoeken, vooral uit het primair onderwijs. In maart en april hebben 40 groepen 7 en 8 via Kunstmenu Leeuwarden het Fries Verzetsmuseum bezocht. In het najaar kwamen nog eens meer dan 40 groepen naar *Ferhaal fan Fryslân*. Na afloop van dit bezoek hebben de leerlingen een witte vitrinekubus gevuld met iets wat zij belangrijk vinden om te bewaren. Het resultaat hiervan is te bewonderen in de expositie *Ús Kubus*, te zien t/m 6 januari 2019. Bijna 1.000 leerlingen en docenten bezochten *Mata Hari, de mythe en het meisje* en maakten gebruik van de web-app die het museum hiervoor ontwikkelde. Bovendien bezochten meer dan 4.800 kinderen en jongeren het museum zelfstandig. Zij kwamen vooral voor de activiteiten in de schoolvakanties.

Activiteiten

In totaal organiseerde het museum dit jaar 186 activiteiten voor jong en oud, die de drempel tot het museum verlaagden of verdieping boden. Bijna 4.500 bezoekers namen deel aan de activiteiten, zoals de uitverkochte sits-workshops, lezingen door experts op het gebied van Mata Hari en diverse kunstworkshops.

Online

Gedurende het gehele jaar werd de website 475.000 keer bezocht. Na de homepage werd de tentoonstellingspagina van Alma-Tadema het meest bekeken. Op social media groeide het bereik van het museum. Op Twitter steeg het aantal volgers van 10.195 naar 12.240 en op Facebook steeg het museum naar 22.370 likes.

Vorbereidingen

Met *Mata Hari: de mythe en het meisje* en *Escher op reis* maakt het Fries Museum onderdeel uit van het hoofdprogramma van Leeuwarden-Fryslân Culturele hoofdstad 2018. Vanaf 26 januari 2018 presenteert het museum daarnaast *Phantom Limb: Art Beyond Escher, geïnspireerd op de principes achter het werk van Escher*. In deze tentoonstelling presenteren tien hedendaagse kunstenaars uit binnen- en buitenland een alternatieve werkelijkheid. Het Fries Museum sluit 2018 af met een tentoonstelling over Rembrandt en zijn Saskia, te zien vanaf 24 november.

Financieel/Organisatorisch

Het eigen vermogen, de waarde van bezittingen verminderd met de waarde van alle schulden, is de buffer van een organisatie om financiële risico's af te dekken. Voor stichting Het Fries Museum zijn de risico's die de organisatie loopt in beeld gebracht om zodoende de hoogte van het noodzakelijke eigen vermogen te kunnen bepalen. Daarbij is rekening gehouden met de kans, impact en effect in jaren van ieder risico. Belangrijke risico's zijn de subsidie-inkomsten, risico's met betrekking tot het gebouw en risico's met betrekking tot de kwaliteit van het museale product, ziekte en zwangerschap en de aantrekkingskracht op het publiek.

In 2015 is een risicoanalyse van het (weerstands)vermogen opgesteld. In 2017 is de risicoanalyse bijgesteld en besproken met de directie en de raad van toezicht. In verhouding tot de risico's die de organisatie loopt, ligt het eigen vermogen van het Fries Museum op het gewenste niveau.

Het niveau van het eigen vermogen is bepalend in hoeverre risico's op korte termijn kunnen worden opgevangen. Tegenvallende inkomsten kunnen op korte termijn opgevangen worden met de algemene reserves, daarnaast zullen er maatregelen genomen worden op langere termijn de inkomsten weer op het gewenste niveau te brengen.

De belangrijkste risico's, opgenomen in de risicoanalyse, zijn:

- Risico subsidieinkomsten;
Uitgangspunt is een risicobedrag van 20% van de subsidie met een kans van 20% dat het risico zich voordoet. Het risicobedrag is gesteld op € 231.120.
- Tegenvallende publieksinkomsten, inkomsten uit winkel en inkomsten uit horeca;
Uitgangspunt is een (risico)bedrag van € 800.000 aan jaarlijkse inkomsten op deze onderdelen. Ingeschat is (o.b.v. kans/impact/effect in jaren) dat voor de organisatie het risico € 320.000 is.
- Risico op langdurige ziekte, zwangerschap en mantelzorg;
Uitgangspunt is een (risico)bedrag van € 1.800.000 aan jaarlijkse vaste personeelskosten. Ingeschat is (o.b.v. kans/impact/effect in jaren) dat voor de organisatie het risico € 225.000 is.
- Tegenvallende inkomsten voor tentoonstellingen;
Uitgangspunt is een gemiddeld bedrag aan fondsenwerving van € 500.000 per jaar. Ingeschat is (o.b.v. kans/impact/effect in jaren) dat voor de organisatie het risico € 300.000 is.
- Tegenvallende gebouw-gerelateerde kosten;
Uitgangspunt is een (risico)bedrag van € 800.000 aan gebouw-gerelateerde kosten per jaar. Ingeschat is (o.b.v. kans/impact/effect in jaren) dat voor de organisatie het risico € 360.000 is.
- Reserve voor groot onderhoud;
Uitgangspunt is een basisreserve voor groot-onderhoud van € 500.000. Hiermee kunnen de risico's verbonden aan de onderhoudskosten gedeeltelijk worden opgevangen.

In 2017 is een integrale risicoanalyse opgesteld. Hierbij zijn niet alleen financiële risico's maar alle organisatie-risico's in kaart gebracht

Het bestuur en de raad van toezicht concluderen, op basis van de risico-analyse van het weerstandsvermogen, dat een eigen vermogen van ongeveer € 1,65 miljoen nodig is om de risico's van de organisatie zelfstandig te kunnen dragen. Het Fries Museum beschikt over dit vermogen. Positieve bedrijfsresultaten boven dit weerstandsvermogen worden conform de beschikking van Gedeputeerde Staten d.d. 14 november 2017 toegewezen aan bestemmingsreserves ten behoeve van onderhoud van en investeringen in het eigen gebouw, de collectietaak en toekomstige grote tentoonstellingen.

Tenslotte geldt per 25 mei 2018 de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Privacyrechten worden door deze verordening versterkt en uitgebreid. Het museum is bewust van de gevolgen voor onze organisatie en zal in 2018 beleid ontwikkelen en de interne processen aanpassen om te voldoen aan de wettelijke eisen.

Leeuwarden, 26 maart 2018

Drs. K.J.R. Callens, directeur-bestuurder

1.3 EXPLOITATIERESULTAAT

Resultaat

Het exploitatieresultaat over het boekjaar 2017 bedraagt positief € 254.089 tegenover een exploitatieresultaat van positief € 804.885 in 2016. De goedgekeurde begroting voor het jaar 2017 sluit op een begroot exploitatieresultaat van € 0. De afwijking ten opzichte van de begroting bedraagt € 254.089 positief.

Analyse van het resultaat

De begroting van het Fries Museum is een basisbegroting. De personeelskosten worden berekend op basis van een vastgestelde formatie, er is een vast tentoonstellingsbudget en de huisvestingskosten zijn voornamelijk vaste kosten. De kosten op basis van de begroting die betrekking hebben op de huisvesting, tentoonstellingen en personeel zijn 84% van de kosten. De opbrengsten die gerelateerd zijn aan de entree worden berekend op basis van 80.000 tot 100.000 bezoekers per jaar. Dit is de norm.

De Alma Tadema tentoonstelling en de tentoonstelling Mata Hari hebben in 2017 gezorgd voor extra inkomsten uit entree, winkelverkoop en horeca. In 2017 zijn er ruim 143.000 bezoekers geweest, ruim boven de norm. Hieronder volgt een toelichting op de voornaamste afwijkingen t.o.v. de begroting:

BATEN

Directe opbrengsten

Entree

De entree-gerelateerde inkomsten zijn € 901.025 hoger dan begroot.

Winkelverkoop

De winkelverkoop liggen met € 415.502, € 385.502 boven de begroting. Tegenover deze extra inkomsten staan extra kosten van € 163.370 die voornamelijk betrekking hebben op de inkoop.

Horeca

De horecaopbrengst is € 49.627, € 2.627 hoger dan begroot.

Onder entree-gerelateerde inkomsten vallen ook de extra inkomsten gegenereerd uit rondleidingen, cursussen, lezingen.

Indirecte opbrengsten

Onder indirecte opbrengsten valt o.a. de doorbelasting verrichte diensten Princessehof. Werknemers op de loonlijst van het Fries Museum verrichten ook werkzaamheden voor het Princessehof. Dit geldt andersom ook. In de jaarrekening wordt dit inzichtelijk gemaakt onder doorbelasting verrichte diensten Princessehof. De doorbelasting is in 2016 € 595.026 en staat dus direct in relatie tot de salariskosten.

Overige bijdragen

In de basisbegroting worden geen bijdragen van fondsen, stichtingen en andere partijen voor tentoonstellingen, aankopen en restauraties opgenomen. Deze bijdragen worden gebruikt voor het realiseren van tentoonstellingen, aankopen of restauraties. Tegenover deze bijdragen staan kosten. In de toelichting op de exploitatierekening worden deze bijdragen aangegeven.

LASTEN

De tentoonstellingen Alma Tadema en Mata Hari hebben niet alleen geleid tot extra inkomsten maar ook tot extra kosten.

Salarissen en sociale lasten

De totale kosten voor salarissen en sociale lasten liggen € 1.017.577 hoger dan begroot. De doorbelasting verrichte diensten Princessehof zoals gepresenteerd onder de indirecte opbrengsten moet hierop in mindering worden gebracht (€ 595.026). Er resteert vervolgens een bedrag van € 422.551. Dit heeft te maken met extra inzet van personeel voor de tentoonstellingen Alma Tadema en Mata Hari, de extra inzet voor de inhuizing in

het Kolleksjesintrum Fryslan en voor de collectieregistratie. Tenslotte is de formatie uitgebreid met o.a. extra beveiligers.

Personeel inhuur

Grote tentoonstellingen kunnen niet alleen gerealiseerd worden met het personeel binnen de formatie, er moet ook extra worden ingehuurd. Dit geldt name voor de beveiliging en schoonmaak. In totaal zijn de extra kosten voor inhuur uitgekomen op € 173.533.

Organisatiekosten

De organisatiekosten waaronder verschillende posten vallen zijn € 117.176 hoger dan begroot. Een belangrijke oorzaak van het verschil zijn de kosten die gemaakt zijn in verband met investeringen in de zakelijke markt (€ 51.327). Hiervoor heeft onder andere een onderzoek plaatsgevonden die als basis dient voor toekomstig beleid. Daarnaast zijn de cateringkosten hoger dan begroot (€ 46.489) maar hier staan ook baten tegenover omdat dat kosten doorbelast worden in ontvangsten en evenementen.

Automatisering

De kosten voor automatisering liggen ruim € 50.000 hoger dan begroot. Kosten voor de online-verkoop, onderhoudskosten op ICT, diverse kleine investeringen onder € 2.500 die niet worden geactiveerd, installatiekosten van nieuwe WIFI veroorzaken onder meer de overschrijding.

Programmering

Zoals aangegeven is de begroting een basisbegroting waarin niet alle geplande tentoonstellingen zijn opgenomen omdat aangenomen wordt dat de kosten van de (tentoonstellings)projecten geheel gedekt worden door de opbrengsten. In de jaarrekening wordt de realisatie van de projecten wel meegenomen. Dit leidt vanzelfsprekend tot meer kosten maar ook tot meer opbrengsten in de vorm van bijdragen van fondsen en sponsors.

1.4 BEGROTING 2018

	Begroting 2018
	€
BATEN	
Opbrengsten:	
- Directe opbrengsten	1.020.277
- Indirecte opbrengsten	217.500
Bijdragen:	
- Subsidies Provincie Fryslân	2.888.701
- Overige subsidies en bijdragen	1.742.000
<i>Som der baten</i>	<u>5.868.478</u>

LASTEN	
Personeel - salarissen	2.000.358
Personeel - inhuur	300.000
Personeel - overige kosten	90.000
Bestuurskosten	60.000
Publiciteitskosten	148.500
Collectiekosten	418.500
Huisvestingskosten	462.500
Kantoorkosten	70.000
Accountancy-advisering	41.500
Organisatiekosten	223.120
Automatisering	85.000
Investerings—afschrijvingen	150.000
Programmering	2.365.000
Entree	4.000
Aankopen	107.000
<i>Som der lasten</i>	<u>6.525.478</u>

Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	7.500
Rentelasten en soortgelijke kosten	500
<i>Saldo uit gewone bedrijfsvoering</i>	<u>7.000</u>

Exploitatieresultaat	<u><u>-/-650.000*</u></u>

*Het exploitatieresultaat wordt gedekt door het aanwenden van de bestemmingsreserve Collecties (€ 350.000) en de bestemmingsreserve tentoonstellingen (€ 300.000).

2 JAARREKENING

2.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2017 – na resultaatbestemming

	31.12.2017		31.12.2016	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Materiële vaste activa				
Gebouwen en installaties	140.008		9.655	
Inventaris en inrichting	362.533		412.404	
Museale inventaris en inrichting	8.170		16.336	
Niet aan het productieproces dienstbare MVA	1.321.396		1.359.456	
		1.832.107		1.797.851
Financiële vaste activa				
Leningen u/g	134.884		27.000	
		134.884		27.000
Vorraden				
Overige voorraden	64.170		61.803	
		64.170		61.803
Vorderingen				
Debiteuren	438.742		249.965	
Verbonden partijen	63.774		134.761	
Overlopende activa	627.761		628.993	
		1.130.277		1.013.719
Liquide middelen				
Banken	3.097.763		3.252.281	
Kasmiddelen	57.488		47.250	
		3.155.251		3.299.531
		<u>6.316.689</u>		<u>6.199.904</u>

	31.12.2017		31.12.2016	
	€	€	€	€
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	1.679.707		1.592.080	
Provinciale reserve	6.613		6.613	
Bestemmingsreserves	1.500.000		1.333.538	
	<hr/>		<hr/>	
		3.186.320		2.932.231
Voorzieningen				
Voorziening jubilea		28.512		22.710
Langlopende schulden				
Overige schulden		1.438.757		1.486.563
Kortlopende schulden				
Crediteuren	432.182		381.010	
Verbonden partijen	104.401		21.866	
Belastingen en premies SV	109.543		129	
Overlopende passiva	969.167		1.309.167	
Aflossingsverplichtingen	47.807		46.228	
	<hr/>		<hr/>	
		1.663.108		1.758.400
		<hr/>		<hr/>
		6.316.689		6.199.904
		<hr/> <hr/>		<hr/> <hr/>

2.2 EXPLOITATIEREKENING OVER 2017

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
BATEN			
Opbrengsten:			
- Directe opbrengsten	1.994.709	705.085	2.426.332
- Indirecte opbrengsten	625.026	30.000	565.603
Bijdragen:			
- Subsidies Provincie Fryslân	2.888.700	2.888.700	2.888.538
- Overige bijdragen	1.319.634	250.000	1.510.736
<i>Som der baten</i>	<u>6.828.069</u>	<u>3.873.785</u>	<u>7.424.209</u>
LASTEN			
Salarissen, sociale lasten	2.782.640	1.695.442	2.325.250
Afschrijvingen op vaste activa	133.130	150.200	128.020
Aankopen	172.008	113.100	72.542
Overige lasten:			
- Collectiefunctie	66.558	70.000	133.490
- Publieksfunctie	1.526.446	689.476	1.889.366
- Huisvestingskosten (incl huurlasten)	1.013.764	871.567	1.114.983
- Kantoorkosten	280.593	192.500	244.693
- Diverse personeelskosten/overige kosten	321.607	128.500	258.015
- Inkopen	260.323	0	452.960
<i>Som der lasten</i>	<u>6.557.069</u>	<u>3.910.785</u>	<u>6.619.319</u>
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	68.294	37.700	102.359
Rentelasten en soortgelijke kosten	85.205	700	102.364
Saldo uit rentebaten en rentelasten	<u>-16.911</u>	<u>37.000</u>	<u>-5</u>
Bijzondere baten	0	0	0
Bijzondere lasten	0	0	0
Saldo uit bijzondere baten en lasten	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Exploitatieresultaat	<u>254.089</u>	<u>0</u>	<u>804.885</u>
Resultaat (voor resultaatbestemming)	<u>254.089</u>	<u>0</u>	<u>804.885</u>
<u>Resultaatbestemming</u>			
Toegevoegd aan bestemmingsreserve onderhoud	100.000		100.000
Toegevoegd aan bestemmingsreserve collectie	38.000		462.000
Toegevoegd aan bestemmingsreserve tentoonstellingen	150.000		350.000
Onttrokken aan de bestemmingsreserve museumshop	-34.370		0
Onttrokken aan de bestemmingsreserve Knecht-Drenth	-23.407		0
Onttrekken aan de bestemmingsreserve personeelslasten	-63.761		0
Toegevoegd aan de algemene reserve	87.627		-107.115
	<u>254.089</u>		<u>804.885</u>

2.3 KASSTROOMOVERZICHT OVER 2017

	2017	2016
	€	€
I Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	254.089	804.885
Afschrijvingen op vaste activa	133.129	128.020
Afschrijving niet aan het productieproces dienstbare MVA	38.060	36.543
Boekresultaat desinvestering vaste activa	0	0
Mutatie bestemmingsreserve	0	0
Mutatie voorzieningen	5.802	902
<i>Bruto kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<u>431.080</u>	<u>970.350</u>
Mutatie in voorraden	-2.367	-22.527
Mutatie vorderingen	-116.558	-123.888
Mutatie kortlopende schulden	-95.300	188.640
<i>Netto kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<u><u>216.855</u></u>	<u><u>1.012.575</u></u>
II Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringsen in vaste activa	-205.443	-67.101
Desinvesteringen in vaste activa	0	0
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	<u><u>-205.443</u></u>	<u><u>-67.101</u></u>
III Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutatie subsidiebijdragen	0	-76.044
Mutatie langlopende schulden	-47.806	-44.711
Mutatie financiële vaste activa	-107.886	9.000
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	<u><u>-155.692</u></u>	<u><u>-111.755</u></u>
Mutatie liquide middelen (I + II + III)	<u><u>-144.280</u></u>	<u><u>833.719</u></u>
Liquide middelen einde boekjaar	3.155.251	3.299.531
Liquide middelen begin boekjaar	3.299.531	2.465.812
Mutatie liquide middelen	<u><u>-144.280</u></u>	<u><u>833.719</u></u>

2.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De jaarrekening van Stichting Het Fries Museum is opgesteld conform de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving voor organisaties zonder winststreven. De Raad voor de Jaarverslaggeving heeft per 1-1-2010 een richtlijn opgesteld met specifieke bepalingen voor kleine organisaties zonder winststreven die tot die datum waren aangewezen op Richtlijn 640. De Richtlijn is opgenomen in onderdeel C van de bundel Richtlijnen voor de jaarverslaggeving van kleine rechtspersonen. De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten.

Museale collectie

De museale collectie is niet gewaardeerd.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde onder aftrek van de cumulatieve afschrijvingen..

Het nieuw Fries Museum is in 2012 opgeleverd. De investeringskosten voor het gebouw, de installaties, de grond en de vaste inrichting zijn niet opgenomen onder de vaste activa in de balans. Het gaat om de volgende investeringen:

	x € 1.000.000
*Grond	4,1
*Bouwkosten Bouwkundig	17,8
*Bouwkosten installatietechnisch	5,2
*Aankoop horecaruimte	0,2
*Vaste inrichting	1,8
*Honoraria bouwadvies en -management	<u>5,3</u>
	34,4

Met ingang van 2012 wordt afgeschreven op basis van de volgende grondslagen:

- * Investeringskosten in gebouwen, terreinen, installaties en vaste inrichting die zijn gedaan in het kader van de nieuwbouw van het Fries Museum zijn niet geactiveerd. Er wordt dus ook niet op afgeschreven.. Uitzondering hierop is de investering i.v.m. de inhuizing van het Centrum voor Film in Friesland in het Nieuw Fries Museum. Hiervoor is een lening aangegaan bij de BNG. De rente en aflossing wordt gefinancierd uit het bedrag van € 101.000 dat jaarlijks door het Filmhuis voor het gebruik van het gebouw aan Stichting Het Fries Museum zal worden betaald, en waarvoor de Gemeente Leeuwarden garant staat. Investeringskosten in installaties en vaste inrichting die na 2012 gedaan worden, worden geactiveerd. Hierop zal worden afgeschreven.
- * Duurzame goederen die aangeschaft worden naar aanleiding van een investeringsbesluit, dat in totaal minimaal € 2.500 bedraagt, worden geactiveerd. Duurzame goederen die worden aangeschaft naar aanleiding van een investeringsbesluit die in totaal het bedrag van € 2.500 niet overschrijdt, worden niet geactiveerd maar ten laste gebracht van de exploitatie in het jaar van aanschaf.
- * Duurzame goederen die worden aangeschaft ten behoeve van een presentatie of project worden niet geactiveerd maar ten laste gebracht van het presentatie- of projectbudget.
- * Duurzame goederen worden in het jaar van aanschaf over het gehele jaar afgeschreven
- * De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Automatisering	5 jaar/20%
Inventaris kort	5 jaar/20%
Inventaris lang	10 jaar/10%
Presentatiemiddelen	10 jaar/10%
Museale collectie	variabel
Installaties	10 jaar/10%
Vaste inrichting	10 jaar/10%

Voor de investeringen in het nieuw Fries Museum zijn (overheids)subsidies ontvangen alsmede bijdragen van particulieren en bedrijven. Op grond van RJ274.112 kunnen deze bijdragen in mindering gebracht worden op het te activeren bedrag. In 2012 en 2013 zijn de ontvangen middelen in mindering gebracht op de bouwkosten. Inventaris is wel geactiveerd.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Voorraden

Onderhanden activiteiten

Het betreft hier de voorbereidingskosten die gemaakt zijn in het huidige boekjaar voor tentoonstellingen die plaatsvinden in het nieuwe boekjaar en van de geprognosticeerde kosten van tentoonstellingen die doorlopen in het nieuwe boekjaar. Bepalend voor het moment van het nemen van verlies is het jaar waarin de tentoonstelling is begroot. Onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen integrale kostprijs.

Overige voorraden

De overige voorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs, indien noodzakelijk onder aftrek van een voorziening voor incurantheid.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Vorderingen hebben een looptijd van minder dan 1 jaar.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Voorzieningen

De voorziening jubilea wordt gewaardeerd tegen contante waarde.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. De langlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld

Het aflossingsbedrag voor het komende jaar is verantwoord onder de kortlopende schulden.

Kortlopende schulden.

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en lasten. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, ongeacht of ze tot ontvangsten of uitgaven hebben geleid. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum gerealiseerd zijn. Lasten en risico's die hun

oorsprong vinden voor balansdatum, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Financiële instrumenten

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende primaire financiële instrumenten. Dit betreft financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen. Derivaten worden niet gebruikt. Er is geen sprake van secundaire financiële instrumenten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor posten van de exploitatierekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar, mutaties in de balansposten en posten van de exploitatierekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten.

De liquiditeitspositie in het kasstroomoverzicht bestaat uit liquide middelen onder aftrek van gerealiseerde bankkredieten. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen operationele, investerings- en financieringsactiviteiten.

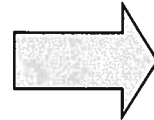
2.5

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

Materiële vaste activa

	Aanschafwaarde 31.12.2016	boekwaarde 31.12.2016	investering 2017	desinves- tering 2017
	€	€	€	€
Gebouwen in installaties	15.474	9.655	157.645	0
Inventaris	974.990	412.404	47.798	58.931
Museale inventaris en inrichting	171.529	16.336	0	0
Niet aan het productieproces dienstbare MVA	1.558.000	1.359.456	0	0
	<u>2.719.993</u>	<u>1.797.851</u>	<u>205.443</u>	<u>58.931</u>

	afschrijving afschrijving 2017	afschrijving desinves- tering 2017	boekwaarde 31.12.2017
	€	€	€
Gebouwen en installaties	27.292	0	140.008
Inventaris en inrichting	97.669	58.931	362.533
Museale inventaris en inrichting	8.168	0	8.170
Niet aan het productieproces dienstbare MVA	38.060	0	1.321.396
	<u>171.189</u>	<u>58.931</u>	<u>1.832.107</u>

Investeringsbegroting 2017

	investering 2017
	€
Gebouwen en installaties	157.645
Inventaris Fries Museum	47.798
	<u>205.443</u>

Toelichting:

De investering in gebouwen en installaties betreft de investeringen in de ontruimingsinstallatie en de WIFI-installatie.

Niet aan het productieproces dienstbare MVA

Dit bedrag is gerelateerd aan de investeringen die gedaan zijn in verband met de inhuizing van het Centrum voor Film in Friesland in het nieuwe Fries Museum. Hiervoor is een lening aangegaan waarover rente en aflossing betaald moet worden. Dit bedrag wordt jaarlijks, gedurende 30 jaar (looptijd van de lening), teruggevorderd van het Centrum voor Film in Friesland.

Financiële vaste activa

	31.12.2017	31.12.2016
	€	€
Lening u/g Stichting Kancelarij	116.884	0
Lening u/g Centrum voor Film in Friesland	18.000	27.000
	<u>134.884</u>	<u>27.000</u>

Lening u/g Stichting De Kancelarij

Op 1 mei 2015 is de vordering van het Fries Museum op De Kancelarij inzake de verrekening van de door het Fries Museum betaalde exploitatiekosten over het jaar 2014, voor een bedrag van € 66.363,66 en de vordering van het Fries Museum op de Kancelarij inzake de door het Fries Museum betaalde kosten van de asbestsanering, die plaatsgevonden heeft in 2014 voor een bedrag van € 50.520, omgezet in een renteloze lening. De lening dient uiterlijk 2018 te zijn afgelost. De lening is in 2016 verantwoord onder verbonden partijen maar in 2017 is St. Kancelarij geen verbonden partij meer.

Lening u/g Filmhuis

Op 1 januari 2015 is tussen Het Fries Museum als schuldeiser en Film in Friesland als schuldenaar een geldleningsovereenkomst gesloten voor een bedrag van € 45.000. De looptijd is 5 jaar, de eerste aflossing heeft plaatsgevonden in 2015. In 2017 zal de aflossing € 9.000 bedragen. De rentevergoeding bedraagt 2,5% per jaar.

Vorraden

	31.12.2017	31.12.2016
	€	€
<i>Overige voorraden</i>		
Museum winkel	59.805	60.024
Museumkaarten	4.365	1.779
	<u>64.170</u>	<u>61.803</u>

Debiteuren

	31.12.2017	31.12.2016
	€	€
Debiteuren	438.742	249.965
Af: voorziening voor dubieuze debiteuren	0	0
	<u>438.742</u>	<u>249.965</u>

Vorderingen op verbonden partijen

	31.12.2017	31.12.2016
	€	€
Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof	63.774	0
Stichting De Kanselarij	0	134.761
	<u>63.774</u>	<u>134.761</u>

Stichting de Kanselarij is in 2017 geen verbonden partij meer voor het Fries Museum. De vorderingen die bestonden uit een lening van € 116.884 en een nog te ontvangen bedrag i.v.m. door het Fries Museum betaalde energiekosten die voor rekening van St. Kanselarij zijn gebracht van € 29.278 zijn in de jaarrekening 2017 verantwoord onder respectievelijk financiële vaste activa en overlopende activa.

Overlopende activa

	31.12.2017	31.12.2016
	€	€
<i>Vooruitbetaalde bedragen</i>		
Verzekeringen	0	0
Tentoonstellingen	83.890	20.611
Overige	3.412	7.681
	-----	-----
	87.302	28.292
<i>Nog te ontvangen bedragen</i>		
Te verrekenen omzetbelasting	87.454	123.797
Bijdragen voor aankopen (Mondriaan Fonds)	75.000	0
Vergoeding museumjaarkaarten	175.094	198.174
Bijdrage rente+aflossing voor lening Filmhuis	131.120	131.871
Vergoeding BGL	0	15.070
Bijdragen voor tentoonstellingen	21.362	62.500
Doorbelasting personeelskosten	0	0
Overige	50.429	69.289
	-----	-----
	540.459	600.701
	-----	-----
	627.761	628.993
	=====	=====

Onder overige (€ 20.936) 'nog te ontvangen bedragen' vallen onder andere de volgende posten:

- Vermaat (horeca) afrekening € 7.627
- Teruggave energiebelasting € 0
- Rente € 5.213
- Webverkoop december € 3.100
- St.Kanselarij energieverrekening € 29.278
- Overig € 5.211

Liquide middelen

Alle banktegoeden staan vrij ter beschikking.

PASSIVA

Reserves

	stand 31.12.2016	resultaat bestemming	stand 31.12.2017
	€		€
Algemene reserve	1.592.080	0	1.679.707
Provinciale reserve	6.613	0	6.613
Bestemmingsreserve	1.333.538	252.241	1.500.000
	<u>2.932.231</u>	<u>252.241</u>	<u>3.186.320</u>

Stichting het Fries Museum heeft naast de bestemmingsreserves die hieronder zijn weergegeven te maken met een tweetal reserves. De eerste is de algemene reserve die niet gevormd is met provinciale middelen. Dit zijn middelen die zijn gegenereerd zonder de inzet van de provinciale subsidie. Daarnaast de provinciale reserve, een reserve die is gevormd met een deel van het verstrekte subsidiebedrag voor een specifiek doel.

Specificatie bestemmingsreserves:

	stand 31.12.2016	resultaat bestemming	stand 31.12.2017
	€	€	€
Bestemmingsreserve Knecht-Drenth	23.407	-23.407	0
Bestemmingsreserve Museumshop	34.370	-34.370	0
Bestemmingsreserve Bijzondere Personeelslasten	63.761	-63.761	0
Bestemmingsreserve Collectie	462.000	38.000	500.000
Bestemmingsreserve Tentoonstellingen	350.000	150.000	500.000
Bestemmingsreserve Onderhoud	400.000	100.000	500.000
	<u>1.333.538</u>	<u>252.241</u>	<u>1.500.000</u>

De bestemmingsreserves kunnen uitsluitend worden aangewend ten behoeve van de door het bestuur vastgestelde doelstelling.

Bestemmingsreserve Collectie

De bestemmingsreserve Collectie is gevormd om resterende werkzaamheden m.b.t. de verhuizing van de collectie naar het depot en de inhuizing van de collectie in het depot mogelijk te maken. Daarnaast worden de middelen ingezet t.b.v. de collectieregistratie en collectie-ontzaming

Bestemmingsreserve Tentoonstellingen

Deze bestemmingsreserve is gevormd om toekomstige investeringen in tentoonstellingen mogelijk te maken.

Bestemmingsreserve Onderhoud

De bestemmingsreserve onderhoud is gevormd om toekomstig groot onderhoud te kunnen bekostigen. Jaarlijks zal worden bepaald of aan de reserve middelen moeten worden toegevoegd of worden onttrokken.

Vorzieningen	stand	toevoe-	stand
	31.12.2016	ging	31.12.2017
	€	€	€
Voorziening jubilea	22.710	5.802	28.512
	22.710	5.802	28.512

De voorziening jubilea is gevormd voor toekomstige jubileumuitkeringen voor zowel medewerkers van Stichting Het Fries Museum als medewerkers van Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof, die ook inzet doen voor Stichting Het Fries Museum.

Langlopende overige schulden

	Oorspronkelijke boekwaarde		aflossing	aflossing	balans-
	31.12.2017	31.12.2016	2017	kortl.deel 2018	waarde 31.12.2017
	€	€	€	€	€
1 Verplichting collectie Brattinga	171.529	16.336	8.168	8.168	0
2 Bank Nederlandse Gemeenten (NFM-Filmhuis)	1.715.000	1.516.456	38.060	39.639	1.438.757
	1.886.529	1.532.792	46.228	47.807	1.438.757

Rentepercentages: 1: 0%, 2: 4,15%

Verplichting collectie Brattinga

In 2001 heeft het Fries Museum voor € 171.529 een collectie van circa 2.000 prenten, de zgn. collectie Brattinga, gekocht. Er resteert nog een laatste termijn die wordt voldaan in 2018. Er is geen rente verschuldigd.

Bank Nederlandse Gemeenten

Op 17 augustus 2010 is een lening verstrekt van € 1.715.000 voor de financiering van het Filmhuis dat in het Nieuw Fries Museum wordt gebouwd. De looptijd bedraagt 30 jaar. Jaarlijks wordt er rente (4,15%) en aflossing betaald voor het eerst op 31 augustus 2011. In 2018 wordt € 39.639 afgelost waardoor er een bedrag van € 1.478.396 is opgenomen per 31 december 2017.

De rente en aflossing wordt gefinancierd uit het bedrag van € 101.000 dat jaarlijks door het Filmhuis voor het gebruik van het gebouw aan Stichting Het Fries Museum zal worden betaald, en waarvoor de Gemeente Leeuwarden garant staat. De investering in het gebouw ten behoeve van de inhuizing van het Filmhuis wordt volledig geactiveerd. Vervolgens zal de waarde van de investering gedurende 30 jaar verminderd worden met de jaarlijkse afschrijving.

Crediteuren	31.12.2017	31.12.2016
	€	€
Crediteuren	432.182	381.010
	<u>432.182</u>	<u>381.010</u>
Kortlopende schulden aan verbonden partijen	31.12.2017	31.12.2016
	€	€
Stichting Keramiekmuseum Het Princessehof	104.401	21.886
	<u>104.401</u>	<u>21.866</u>
Belastingen en premies pensioenen	31.12.2017	31.12.2016
	€	€
Loonbelasting en premies	83.209	0
Pensioenen	26.334	129
	<u>109.543</u>	<u>129</u>
Overlopende passiva	31.12.2017	31.12.2016
	€	€
<i>Vooruitontvangen bedragen</i>		
Bijdrage Mondriaan Fonds – aankopen	61.740	10.375
Bijdrage Gemeente Leeuwarden	12.296	20.000
Tentoonstellingen en projecten	593.729	184.112
	<u>667.765</u>	<u>214.487</u>
<i>Nog te betalen bedragen</i>		
Reservering vakantiegeld	73.574	65.980
Reservering vakantie uren	72.821	67.834
Rente lening Filmhuis	20.451	20.978
Tentoonstellingen	90.511	262.557
Kolleksjesintrum Fryslan	0	600.000
Overige	44.045	77.331
	<u>301.402</u>	<u>1.094.680</u>
	<u>969.167</u>	<u>1.309.167</u>

Aflossingsverplichtingen

	<u>31.12.2017</u>	<u>31.12.2016</u>
	€	€
Verplichting collectie Brattinga	8.168	8.168
Bank Nederlandse Gemeenten	39.639	38.060
	<u>47.807</u>	<u>46.228</u>
	<u><u>47.807</u></u>	<u><u>46.228</u></u>

2.6 NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Museale collectie

Met uitzondering van de collectie Brattinga, is de museale collectie niet gewaardeerd en op de balans opgenomen.

Bijdrage Mondriaan Stichting aankopen

De Mondriaan Stichting heeft voor de jaren 2018 en 2019 een bedrag van in totaal € 124.000 toegekend voor het aankopen van Nederlandse beeldende kunst en vormgeving uit de 20ste en 21ste eeuw.

Horeca

15 januari 2013 is een huurovereenkomst afgesloten met Vermaat voor de duur van 10 jaar. De financiële gevolgen van de huurovereenkomst zijn de volgende:

De betalingsverplichting van de huurder (Vermaat) bestaat uit:

- Basishuurprijs van € 30.000 per jaar
- Omzetgerelateerde huurcomponent (vanaf 1 januari 2014)

Bijdrage Bank-Giro loterij

In 2017 heeft de Bank-Giro loterij Stichting Het Fries Museum een budget toegekend van € 1.000.000, uit te keren in 5 jaarlijkse termijnen van € 200.000. De overeenkomst heeft een looptijd van 5 jaar en gaat in op 1 januari 2018.

Leaseverplichtingen

In 2016 is met Bourguignon Autolease B.V. een operational leaseovereenkomst gesloten voor de lease van 1 personenauto. De begindatum is 26-07-2016, de einddatum is 26-10-2020 De fiscale waarde is € 54.494. De leaseprijs excl. brandstof is € 1.000 per maand.

2.7 TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING

BATEN

Directe opbrengsten

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Entree	1.301.107	509.829	1.505.58
Onderwijs, activiteiten, rondleidingen	25.552	15.000	48.268
Evenementen, bewaking, facilitair inzet, catering, zaalverhuur	93.658	35.000	76.408
Museumcafé (bruto)	49.627	47.000	75.520
Winkelverkoop (bruto)	415.502	30.000	530.563
Museumkaartverkoop (bruto)	0	0	0
Doorbelasting Centrum voor Film	68.256	68.256	68.256
Overige	41.007	0	154.759
	<u>1.994.709</u>	<u>705.085</u>	<u>2.459.332</u>

Toelichting:

De museumkaartverkoop zijn in 2017 verantwoord onder entree.

Indirecte opbrengsten

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Doorbelasting werkplekken Princessehof	30.000	30.000	30.000
Doorbelasting verrichte diensten Princessehof	595.026	0	535.603
Overige	0	0	0
	<u>625.026</u>	<u>30.000</u>	<u>565.603</u>

Subsidies Provincie Fryslân

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Budgetsubsidie boekjaar	2.843.700	2.843.700	2.843.538
Aankopen hedendaagse beeldende kunst	45.000	45.000	45.000
	<u>2.888.700</u>	<u>2.888.700</u>	<u>2.888.538</u>

Voor subsidievoorwaarden wordt verwezen naar achterliggende beschikkingen.

Overige bijdragen

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Aankopen en restauraties	85.375	50.000	65.851
Tentoonstellingen en projecten	884.602	0	1.090.573
Bank Giro loterij	200.000	200.000	200.000
Vrienden	36.133	0	22.515
Personeel	113.524	0	131.751
Overige	0	0	46
	<u>1.319.634</u>	<u>250.000</u>	<u>1.510.736</u>

Specificatie bijdragen voor aankopen en restauraties

	Rekening 2017
	€
Mondriaan Fonds (bijdrage voor collectieprogramma Fries Museum)	85.375
	<u>85.375</u>

Specificatie bijdragen voor tentoonstellingen

Rekening
2017

€

Het Prins Bernard Cultuurfonds	21.362
Stichting Siebolt Foundation	5.000
VSB-fonds	25.000
Boelstra Olivier Stichting	2.500
Provincie Fryslan	135.000
Stichting Het Nieuwe Stads Weeshuis	10.000
Stichting Juckema-Sideriusfonds	
Sponsoring Aegon	118.492
BankGiroLoterij	41.292
Bijdrage Leighton House (Tadema)	235.699
Bijdrage Osterreichische Galerie Belvedere (Tadema)	268.000
Overige bijdragen	22.257
	<hr/>
	884.602
	<hr/> <hr/>

LASTEN

Salarissen en sociale lasten

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Salarissen	1.766.297	1.598.942	1.492.447
Salarissen t.b.v. Prinsessehof	359.590	0	272.304
Sociale lasten	270.082	0	238.131
Pensioenlasten	218.311	0	172.621
	-----	-----	-----
	2.614.280	1.598.942	2.175.503
Reiskosten woon/werk	26.869	25.000	22.397
Personeel van derden	132.201	70.000	169.546
Overige personeelskosten	9.290	1.500	1.227
	-----	-----	-----
	168.360	96.500	193.170
Toerekening salarissen aan projecten	0	0	-43.423
	-----	-----	-----
	0	0	-43.423
	-----	-----	-----
	2.782.640	1.695.442	2.325.250
	=====	=====	=====

Salarissen

Wat betreft de salarissen wordt tevens verwezen naar de indirecte opbrengsten waar de opbrengsten i.v.m. gedetacheerd personeel worden verantwoord.

Aantal medewerkers op 31-12: 48 Aantal FTE's op 31-12: 41,2
--

Pensioenregeling

Stichting Het Fries Museum heeft haar pensioenen ondergebracht bij het ABP. Deze regeling is een toegezegde pensioenregeling. Stichting Het Fries Museum heeft ingeval van tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds geen andere verplichting dan toekomstige hogere premies. Statutair is de maximale premie vastgesteld op 12%.

Dekkingsgraad

Op 31 december 2017 was de dekkingsgraad van het pensioenfonds 104,4

Wet Normering Topinkomens

De WNT stelt een maximum aan de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De algemene bezoldigingsnorm van de WNT bedraagt na indexering voor 2017: € 181.000.

De WNT is van toepassing op topfunctionarissen. Als topfunctionarissen worden aangemerkt:

* De leden van de hoogste uitvoerende orgaan (RvB of bestuur) en de leden van het toezichthoudende orgaan (RvC of RvT).

Gegevens m.b.t. WNT (Wet Normering Topinkomens)

Raad van Toezicht Stichting Beheer Fries Museum/Stichting Keramiekmuseum Princessehof

Raad van Toezicht: Onbezoldigd

Leden Raad van Toezicht:

Dhr. drs. K.J. Storm, voorzitter
Mw. H.C. Alberdingk Thijm
Dhr. prof. dr. R.E.O. Ekkart
Dhr. R. Mulder
Mw. L. Vos MSM
Dhr. drs. C. Groeneveld
Dhr. ir. J.W.G. Vernooij
Mw. mr. D. Kingma

Er is sprake van een gezamenlijke bedrijfsvoering voor Stichting het Fries Museum en Stichting Keramiekmuseum het Princessehof. De directie werkt voor beide stichtingen, 0,6 fte voor het Fries Museum en 0,4 fte voor het Keramiekmuseum Princessehof, maar staat voor 100% op de loonlijst van het Fries Museum.

Topfunctionarissen

*Detachering naar Stichting Keramiekmuseum Het Princessehof

**Loonkosten op basis van omvang dienstverband minus detacheringspercentage

	2017
Naam	K.J.R. Callens
Functie	Directeur
Duur dienstverband	van 01-01-2017---31-12-2017
Omvang dienstverband	1 fte
Gedetacheerd*	0.4 fte
Bruto Loon**	70.701
Belastbare kostenvergoeding	0
Voorzieningen betaalbaar op termijn	10.143
Beeindigingsuitkeringen	0
Jaar beëindiging	n.v.t.
Motivering	n.v.t.
Norm	181.000 (o.b.v. 1 fte)

	2016
Naam	K.J.R. Callens
Functie	Directeur
Duur dienstverband	van 01-01-2016---31-12-2016
Omvang dienstverband	1 fte
Gedetacheerd*	0.4 fte
Bruto Loon**	66.033
Belastbare kostenvergoeding	0
Voorzieningen betaalbaar op termijn	8.664
Beeindigingsuitkeringen	0
Jaar beëindiging	n.v.t.
Motivering	n.v.t.
Norm	179.000 (o.b.v. 1 fte)

Nevenactiviteiten

Voor een overzicht van nevenactiviteiten van leden van de Raad van Toezicht en de directeur, de heer K.J.R. Callens, wordt verwezen naar bijlage 1.

Afschrijvingen op vaste activa

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Gebouwen en terreinen	27.293	2.000	1.940
Inventaris en inrichting	97.669	140.000	117.913
Museale inventaris en inrichting	8.168	8.200	8.168
	<u>133.130</u>	<u>150.200</u>	<u>128.020</u>

Aankopen

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Friese hedendaagse en moderne kunst	45.000	45.000	44.417
Mondriaan Stichting	90.314	50.000	14.625
Nederlandse hedendaagse en moderne kunst	0	0	0
Moderne Grafiekcollectie Knecht-Drenth	0	18.100	13.500
Collectie	36.694	0	0
	<u>172.008</u>	<u>113.100</u>	<u>72.542</u>

Collectiefunctie

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Verzekeringen	34.553	39.000	42.284
Collectiekosten	25.115	31.000	52.690
Restauratie	870	0	38.516
Mata Hari	6.020	0	0
	<u>66.558</u>	<u>70.000</u>	<u>133.490</u>

Toelichting:

De kosten van verzekeringen betreffen alleen de verzekeringen die betrekking hebben op de collectie. De overige verzekeringen worden verantwoord onder huisvestingskosten.

Publieksfunctie

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Tentoonstellingen/projecten	1.336.512	535.976	1.647.500
Educatie	54.684	77.500	42.497
Rondleiding/publieksbegeleiding	24.589	0	7.175
Activiteiten	42.832	0	49.154
Publiciteit	67.839	76.000	143.040
	<u>1.526.446</u>	<u>689.476</u>	<u>1.889.366</u>

Specificatie tentoonstellingen/projecten

-Beladen Landschap	50.891
-Claudy Jongstra	3.172
-Ferhaal Fan Fryslan	130.820
-Alma Tadema	349.107
-Collectie Brattinga	4.629
-Dolph Kessler	11.234
-Eric Giraudet de Boudemange	21.018
-Fries Land en De Elf Steden	17.690
-Mata Hari	625.688
-Pietsjanke Fokkema	2.214
-Riebeek	13.524
-Sits	47.049
-Tien Topstukken on Tour	6.711
- Phantom Limb	26.036
- Overig	26.729
	<u>1.336.512</u>

Huisvestingskosten

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Huur gebouw	23.274	5.000	95.333
Depot	95.585	74.000	97.665
Onderhoud gebouwen en installaties	267.241	245.000	284.164
Zakelijke belastingen	129.709	132.000	133.848
Verzekeringen	20.842	36.567	32.215
Energie	125.781	110.000	123.386
Bewaking	196.173	100.000	184.439
Schoonmaak	155.159	140.000	163.933
Overige	0	29.000	0
	<u>1.013.764</u>	<u>871.567</u>	<u>1.114.983</u>

Toelichting:

De kosten voor de huur van gebouwen zijn hoger dan begroot door het extra huren van opslagruimte voor de collectie. De gebouwen aan de Turfmarkt, waar de collectie deels stond opgeslagen, zijn verlaten. Het grootste deel van de collectie is overgebracht naar het Kolleksjesintrum Fryslan, een deel is nog opgeslagen in andere depots.

De kosten van verzekeringen betreffen alleen de verzekeringen die betrekking hebben op het gebouw en de organisatie zoals inboedel en opstal.

Kantoorkosten

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Kantoor, telefonie, kopieer, porti, drukwerk	100.275	70.000	92.814
Accountantskosten	16.466	31.500	23.113
Externe advieskosten	22.267	10.000	10.785
Automatisering	121.907	71.000	99.238
Lidmaatschappen en abonnementen	19.678	10.000	18.743
	<u>280.593</u>	<u>192.500</u>	<u>244.693</u>

Specificatie accountantskosten:

Betreft controle jaarrekening. 2017

Diverse personeelskosten

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Directie, Raad van Toezicht, OR	12.760	0	9.894
Bedrijfsgezondheidsdienst	6.251	5.000	10.552
Opleidingen	15.797	40.000	33.544
Leaseauto	22.608	7.000	23.224
Reiskosten zakelijk	28.911	15.000	32.728
Ontvangsten, representatie, vrienden, catering	191.770	46.000	123.215
Vrijwilligers	10.080	5.000	7.496
Werving & Selectie	0	750	405
Overige personeelskosten	33.430	9.750	16.957
	<u>321.607</u>	<u>128.500</u>	<u>258.015</u>

Inkopen

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2016
	€	€	€
Museumcafé	0	0	0
Winkel	163.371	0	330.512
Museumjaarkaarten	96.952	0	122.448
	<u>260.323</u>	<u>0</u>	<u>452.960</u>

Toelichting:

De kosten van de winkel bestaan voornamelijk uit inkopen. Hiertegenover staan opbrengsten verantwoord onder de directe opbrengsten, winkelverkopen.

Onder museumjaarkaarten vallen de kosten van de inkoop van de museumjaarkaarten. Hiertegenover staan opbrengsten verantwoord onder de directe opbrengsten, museumjaarkaarten.

Rentebaten en inkomsten uit belegging

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Rente Knecht-Drenth	0	37.700	27.681
Rente banken	5.888	0	10.735
Rente lening Filmhuis	62.406	0	63.994
	<u>68.294</u>	<u>37.700</u>	<u>102.359</u>

Rentelasten en soortgelijke kosten

	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€
Rente lening Filmhuis	62.406	0	63.994
Rente overige schulden	16.306	700	6.907
Bankkosten	6.493	0	31.513
	<u>85.205</u>	<u>700</u>	<u>102.364</u>

Onder de bankkosten vallen de transactiekosten verbonden aan de online-kaartverkoop.

2.8 VERBONDEN PARTIJEN

Van verbonden partijen is sprake wanneer een partij beleidsbepalende invloed kan uitoefenen in een andere partij, dan wel invloed van betekenis kan uitoefenen op het zakelijke en financiële beleid van de andere partij. De verbondenheid tussen Stichting Het Fries Museum en de hier genoemde stichtingen ontstaat door de aanwezigheid van gemeenschappelijke besturen.

Met ingang van 1 april 2006 is er als gevolg van een wijziging van de bestuurlijke organisatie van Stichting Het Fries Museum met betrekking tot Stichting Collectiefonds Fries Museum en Stichting Mata Hari formeel geen sprake meer van een gemeenschappelijk bestuur. Gezien de statutaire doelstellingen en de financiële verbondenheid zijn zowel Stichting Collectiefonds Fries Museum als Stichting Mata Hari opgenomen als een verbonden partij. In 2007 is door de Raad van Toezicht ingestemd om de bestuurssamenstelling van genoemde stichtingen te wijzigen, waarbij het bestuur van Stichting Het Fries Museum zitting heeft in het bestuur van de Stichting Mata Hari en Stichting Collectiefonds gaan vormen. Daarmee zijn deze stichtingen vanaf 2007 wel weer formeel te beschouwen als verbonden partij.

Stichting Beheer Fries Museum / Keramiëkmuseum Princessehof

Deze stichting is statutair gevestigd in de gemeente Leeuwarden en heeft als doelstelling het in stand houden, beheren en het tegen kostprijs inrichten van de musea "Het Fries Museum" en "Keramiëkmuseum Het Princessehof" te Leeuwarden, zulks door het voeren van het statutair bestuur over de te Leeuwarden gevestigde stichtingen Het Fries Museum en Keramiëkmuseum Het Princessehof.

Stichting Monumenten Fries Museum / Keramiëkmuseum Princessehof

Deze stichting is statutair gevestigd in de gemeente Leeuwarden en heeft als doelstelling de instandhouding van monumenten in de zin van Monumentenwet 1998.

Stichting Collectiefonds Fries Museum

Deze stichting is statutair gevestigd in Leeuwarden en heeft als doelstelling de aankoop en zo nodig restauratie van museumvoorwerpen, voor zover niet subsidiabel, ten behoeve van Stichting Het Fries Museum.

Stichting Mata Hari

Deze stichting is statutair gevestigd in Leeuwarden en heeft als doelstelling het in eigendom verwerven en beheren van voorwerpen, afbeeldingen en geschriften, betrekking hebbende op Margaretha Geertruida Zelle, beter bekend als Mata Hari, en het voor het publiek toegankelijk maken van de verworven collecties.

Stichting Keramiëkmuseum Het Princessehof

Deze stichting is statutair gevestigd in de gemeente Leeuwarden en heeft als doelstelling het inrichten en exploiteren van het museum "Keramiëkmuseum Princessehof" te Leeuwarden. Tussen Stichting Het Fries Museum en Stichting Keramiëkmuseum Het Princessehof hebben de volgende doorbelastingen plaatsgevonden.

Doorbelaste kosten 2017 Stichting Het Fries Museum aan Stichting Keramiëkmuseum Princessehof

*Salarissen € 595.026

*Werkplekken € 30.000

*ICT € 4.271

*Overig € 3.319

Doorbelaste kosten Stichting Keramiëkmuseum Het Princessehof aan Stichting Het Fries Museum

*Salarissen € 359.590

*Overig € 11.156

Vereniging van Eigenaars “Wilhelminaplein parkeren, wonen, winkels en museum”

Stichting Het Fries Museum participeert in de vereniging van eigenaars “Wilhelminaplein parkeren, wonen, winkels en museum”. De begroting van de vereniging bevat de volgende onderdelen:

- Onderhoud
- Assurantiën
- Beheervergoeding
- Algemene kosten
- Bankkosten
- Reservefonds

Het totale kosten van Stichting Het Fries Museum t.b.v. de VVE in 2017 zijn: € 20.269

3 OVERIGE GEGEVENS

3.1 RESULTAATBESTEMMING

Het resultaat over het jaar 2017 is in totaal € 254.089

Het voorstel is om het resultaat als volgt te verdelen:

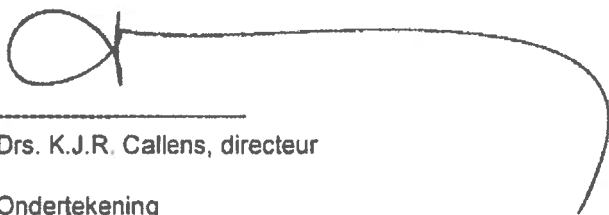
Toevoeging aan bestemmingsreserve onderhoud	100.000
Toevoeging aan bestemmingsreserve collectie	38.000
Toevoeging aan bestemmingsreserve tentoonstellingen	150.000
Onttrekking aan de bestemmingsreserve museumshop	-34.370
Onttrekking aan de bestemmingsreserve Knecht-Drenth	-23.407
Onttrekking aan de bestemmingsreserve personeelslasten	-63.761
Toevoeging aan de algemene reserve	87.627
	<hr/>
	254.089
	<hr/> <hr/>

3.2 VASTSTELLEN JAARREKENING

Vaststelling jaarrekening 2017 directie

De directie heeft de jaarrekening vastgesteld op 26 maart 2018

Ondertekening

A handwritten signature in black ink, consisting of a large loop followed by a long horizontal stroke that curves downwards at the end.

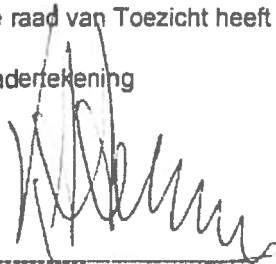
Drs. K.J.R. Callens, directeur

Ondertekening

Goedkeuring Raad van Toezicht

De raad van Toezicht heeft in de vergadering van 26 maart 2018 de jaarrekening goedgekeurd

Ondertekening

A handwritten signature in black ink, featuring a series of vertical, wavy strokes.

Dhr. drs. K.J. Storm, voorzitter

3.3 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zij geen gebeurtenissen na balansdatum die vermeld dienen te worden.

3.4 CONTROLEVERKLARING

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de Raad van Toezicht van de Stichting Het Fries Museum.

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de Stichting Het Fries Museum te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Stichting Het Fries Museum per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor Kleine organisaties zonder winststreven zoals opgenomen in Onderdeel C van de richtlijnen voor de jaarverslaggeving (verder aangeduid als Onderdeel C) en de bepalingen krachtens de wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017.
2. de staat van baten en lasten over 2017.
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting Het Fries Museum zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Kenmerk: 2018075

CONTROLEVERKLARING

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag.
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Onderdeel C is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met Onderdeel C.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directeur-bestuurder en Raad van Toezicht voor de jaarrekening

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor Kleine organisaties zonder winststreven zoals opgenomen in Onderdeel C van de richtlijnen voor de jaarverslaggeving. In dit kader is de directeur-bestuurder verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de algemeen directeur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directeur-bestuurder afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directeur-bestuurder de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directeur-bestuurder het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directeur-bestuurder moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directeur-bestuurder en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door de directeur-bestuurder gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de

verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 26 maart 2018
Hofsteenge Zeeman Groep B.V.
was getekend: drs. E. Vriesen RA

Nevenfuncties leden Raad van Toezicht 2017

De heer drs. K.J. Storm, voorzitter

- Baxter International Inc. (voorzitter Audit Committee en Lid Corporate Governance Committee)
- Pon Holdings (vice voorzitter)
- Eisma Media Groep (lid van Raad van Commissarissen)
- Industrial Advisor EQT
- Vice-voorzitter Curatorium VNO-NCW
- Voorzitter Raad van Toezicht Fries Museum en Keramiek Museum "Princessehof"
- Vice-voorzitter Stichting VuMC Cancer Center Amsterdam
- Voorzitter Teylers Museum Vrienden Fonds
- Lid Board of Trustees PharmAccess
- Lid Algemeen Bestuur Ned. Bach Vereniging
- Lid Raad van Toezicht Museum Tromp's Huys
- Lid Raad van Toezicht KNGF (Geleidehondenfonds)
- Lid Internationale Adviesraad IESE

Mevrouw H.C. Alberdingk Thijm

- Bestuur Sikkens Foundation
- Voorzitter Stichting NietNormaal, tentoonstelling Hacking Habitat (termijn beëindigd eind 2017)
- Advisory Board van het Materiaalfonds
- Advisory Board van de Ketelfactory Schiedam
- Lid selectiecommissie van het Nederlands paviljoen op 55^e en 56^e (2013 en 2015) editie van het Venice Biennial.
- Diverse jury's en adviescommissies o.a. rijks gecommitteerde Artez - Rietveld.
- Programmamaker / presentator: o.a.- AVRO Kunstuur special over Kazimir Malevich, programma Jonge kunstenaars / verzamelaars, tentoonstelling Ja Natuurlijk, Biennale Venice, De Kunstmarkt, De kunst van het verzamelen.
- Voorzitter diverse commissies Mondriaan Fonds, o.a. werkbijdrage Jong Talent en Bemiddelaars, selectie commissie galeries voor kunstkoopregeling (termijn van 4 jaar beëindigd eind 2017)
- Bestuur van Doesburghuis, Parijs

De heer prof. dr. R.E.O. Ekkart

- Lid Raad van Adviseurs Vereniging Rembrandt (toegevoegd na de vergadering in maart 2017)
- Lid Raad van Toezicht Mondriaan Fonds
- Lid Adviescommissie beoordeling aangeboden cultuurbezit uit nalatenschappen, Ministerie van Financiën
- Voorzitter beoordelingscommissie Ekkart Fonds, Vereniging Rembrandt
- Voorzitter jury Duparcprijs, Mauritshuis
- Voorzitter bestuur Stichting P. en N. de Boer
- Voorzitter bestuur Uytenbogaert Stichting
- Lid bestuur Brantsen van de Zyp Stichting
- Lid bestuur Stichting Bosch Research and Conservation Project
- Lid redactie tijdschrift Oud Holland
- Lid wetenschappelijke adviesraad Rubenianum Antwerpen
- Voorzitter begeleidingscommissie Project Museale Verwervingen, Museumvereniging
- Voorzitter jury Oud Leiden Prijs
- Voorzitter jury Nederlandse Portretprijs
- Gastcurator tentoonstelling Roofkunst, Bergkerk, Deventer
- Gastcurator tentoonstelling Lief en Leed, Rijksmuseum Twenthe, Enschede

De heer drs. C. Groeneveld

- Adviseur Raad voor Cultuur
- Lid Benoemingsadviescommissie Fonds voor Cultuurparticipatie

Mevrouw mr. D. Kingma

- Bestuurslid van de Vereniging van Advocaten in Friesland

De heer R. Mulder

- Voorzitter Centrum voor Film in Friesland
- Voorzitter Stichting Urgente Noden Friesland
- Lid bestuur Stichting VerbindMij
- Bestuurslid Noorderbreedte (tijdschrift)
- Lid Geschillencommissie Auteurscontractenrecht
- Lid Curatorium Gonsalvesprijs
- Lid Klankbordgroep Appelrechtspraak

De heer ir. J.W.G. Vernooij

- Voorzitter Innovatie Pact Fryslân
- Voorzitter Vereniging Circulair Friesland
- Voorzitter Stichting BeStart
- Lid Deskundigencommissie EFRO
- Vicevoorzitter NVRD
- Lid Club Diplomatie

Mevrouw L. Vos MSM

- Voorzitter Calibris Foundation
- Voorzitter Biosintrum Oosterwolde
- Voorzitter Wettermerk
- Lid DB Münchhausengroep
- Lid RvT Zorgplein Noord
- Lid Goede doelen Commissie Leeuwarden
- Lid (tijdelijke) Expert commissie Verpleeghuiszorg

Nevenfuncties Directie

De heer drs. K.J.R. Callens

- Secretaris Stichting Hora Siccama van Harkstede
- Bestuurslid Wassenbergh-Clarijs-Fontein Stichting.
- Lid Raad van Advies Kolleksjesintrum Fryslân
- Lid DOLCI (DirectieOverleg Leeuwarder Culturele Instellingen)
- Voorzitter Stichting MuseumJeugdUniversiteit
- Lid stakeholdersgroep Noordelijk Cultuurfonds VNO-NCW
- Adviesgroep haalbaarheidsstudie Kenniscentrum Oral History
- Adviesgroep samenwerking musea – avrotros
- Lid kernteam Rembrandtjaar 2019

BIJLAGE 2 (geen onderdeel uitmakend van de jaarrekening)**Kengetallen 2018****1: Solvabiliteit**

In hoeverre is de organisatie in staat op korte en lange termijn aan haar schulden te voldoen.

Solvabiliteit: $EV/TV \cdot 100\% = 50,4\%$ (norm > 25%)

2. Liquiditeit

In hoeverre is de organisatie in staat aan de betalingsverplichtingen te voldoen.

Current Ratio: $(VA+LM)/KVV = 2.58$ (norm = 2,00)

3. Bezoekersgegevens

Bezoekers	2015	2016	2017
Entrée volbetalend	18706	35460	30635
Volwassenen	16328	33194	28751
Jeugd t/m 17 jaar	1832	2057	1884
Groep/arrangement	546	209	0
Entrée gereduceerd tarief	12299	10424	8301
Volwassenen	9653	5394	3231
Jeugd t/m 17 jaar	1217	3132	2800
Groep/arrangement	1429	1898	2270
Entrée gratis	10685	18034	18293
Volwassenen	7792	14631	14226
Jeugd t/m 17 jaar	1131	1445	1393
Opening	1762	1958	2674
Onderwijs	11766	10712	10756
Primair onderwijs	7328	7933	8343
Voortgezet onderwijs	2616	1059	814
Hoger onderwijs	145	113	167
Begeleiding	1677	1607	1432
Museumjaarkaart	45276	101347	75050
Volwassenen	43656	99816	73570
Jeugd	1620	1531	1480
Totaal	98732	175977	143035

4. Personeelsgegevens

Aantal medewerkers op 31-12: 48

Aantal FTE's op 31-12: 41,2

Ziekteverzuim (incl zw): 3,61%

5. Eigen inkomsten norm

2017: Eigen inkomstenpercentage: 57,69% (2016: 61,09%)

6. Collectie

	Eind 2016	Eind 2017	Toelichting
Totale collectie	136.224	139.229	Toename vooral door individueel registreren van objecten die eerder als onderdelen waren geregistreerd ('ontbulken')
Aantal onderdelen	216.756	200.606	
Registratiegraad	97,0 %	97,8%	Vanwege verwervingen nooit op 100 %
Basisregistratiegraad	72,7 %	67,5%	Gedaald vanwege 'ontbulken': bij de nieuwe records konden in veel gevallen niet alle 7 basisregistratievelden worden ingevuld
Digitaliseringsgraad	38,2	65,2	Toename vooral door aanvang Deltaplan Digitalisering

BIJLAGE 3 (geen onderdeel uitmakend van de jaarrekening)**EINDAFREKENING AANKOPEN MODERNE EN HEDENDAAGSE BEELDENE KUNST 2017**

Aankopen Provincie Fryslân

Aankopen Mondriaan Fonds

EINDAFREKENING AANKOPEN MODERNE EN HEDENDAAGSE BEELDENE KUNST 2017 Stichting Het Fries Museum

Aankopen 2017:	Provincie Fryslân	Prijs in euro
Feiko Beckers	As long as you are not reminded too often installatie formaat variabel Editie van 3+1ap, deze versie is met sculptuur 2012	€ 3.500,00
Feiko Beckers	A conversation is a way to loose your own opinion installatie formaat variabel Editie van 3+1ap, deze versie is met sculptuur 2015	€ 6.400,00
Feiko Beckers	A conversation is a way to loose your own opinion installatie formaat variabel Editie van 1+1ap, deze versie is met sculptuur 2017	€ 12.000,00
Lennard Lahuis	Actress III flatbed print on wood, beeswax on paper and glass 63 x 44 cm uniek 2016	€ 2.000,00
Lennard Lahuis	Skyline flatbed print on wood, beeswax on paper and glass 80 x 60 cm uniek 2016	€ 2.560,00
Pedro Bakker	Mapping Beauty 2 Aquarel op papier 74.5 x 41.5 cm	€ 1.415,09

	uniek 2016	
Pedro Bakker	Mapping Beauty 3 € 1500,- Aquarel op papier 73.5 x 42 cm uniek 2016	€ 1.415,09
Pedro Bakker	A Portrait of Qianxi Aquarel op papier 215 x144 cm uniek 2015	€ 2.830,19
Pedro Bakker	Qianxi 5 Aquarel op papier 95 x 66 cm uniek 2015	€ 1.650,94
Dolph Kessler	Waddenzee ter hoogte van Ternaard Foto 100x 66 cm 2014	544,96
Dolph Kessler	Westhoek Foto 100 x 66 cm 2007	544,96
Hans Wilschut	Leeuwarden Foto 201 x 154 cm Editie 5 + 2 ap 2017	2.027,75
Hans Wilschut	Hindeloopen Foto 201 x 154 cm Editie 5 + 2 ap 2017	2.027,75

Hans Wilschut	Drachten Foto 119 x 154 cm Editie 5 + 2 ap 2017	2.027,75
Hans Wilschut	IJlst Foto 119 x 154 cm Editie 5 + 2 ap 2017	2.027,75
Hans Wilschut	Franeker Foto 119 x 154 cm Editie 5 + 2 ap 2017	2.027,75

Totaal	€ 45.000,00
---------------	--------------------

Aankopen 2017:	Mondriaan Fonds	Prijs in euro
Constant Dullaart	PVA Composition_Circles Forex, aluminium, sim cards 58 x 90 cm uniek 2017	€ 3.396,23
Constant Dullaart	PVA Composition_FullOblique Forex, aluminium, sim cards 117 x 182 cm uniek 2017	€ 7.547,17
Eric Van Hove	Mahjouba I gemengde materialen 200 x 70 x 113 cm editie 2/3 2016	€ 34.000,00
Eric Van Hove	V12 Laraki: Alternator gemengde materialen 30 x 30 x 25 cm editie van zes unieke werken (+2AP) 2015	€ 7.200,00

Eric Van Hove	V12 Laraki: Air Filter gemengde materialen 23 x 23 x 23 cm editie van tien unieke werken (+2AP) 2015	€ 2.800,00
Mark Philip van Kempen	Compositie Space V 4000,00 € Foto 160x210cm Editie 3/5 2010	€ 4.000,00
Mark Philip van Kempen	TR 20_1 Foto 45,5x36,5cm Editie 1/5 2015-17	€ 600,00
Mark Philip van Kempen	TR 10_2 Foto 45,5x36,5cm Editie 1/5 2015-17	€ 600,00
Mark Philip van Kempen	TR 1_2 Foto 45,5x36,5cm Editie 1/5 2015-17	€ 600,00
Mark Philip van Kempen	TR 4_2/3 Foto 45,5 x 65,5cm Editie 1/5 2015-17	€ 1.000,00
Mark Philip van Kempen	TR 5_1/2 Foto 45,5 x 65,5cm Editie 1/5 2015-17	€ 1.000,00
Martin en Inge Riebeek	The essential	€ 10.000,00

Video
variable
2e/3e betaling

Emma Talbot	Harrow (Waiting) Tekening 24 x 30 cm Uniek 2011	€ 1.285,42
Emma Talbot	Untangle my knots Tekening 24 x 30 cm Uniek 2014	€ 1.285,42
Emo Verkerk	Rookpluim Olieverf op doek 140x200	€ 15.000,00

Totaal	€ 90.314,24
---------------	--------------------